

Konflikty międzynarodowe i etniczne na obszarze Afryki – Rwanda, Burundi, Kongo

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Tomasz Bednarzak, *Zaostrza się konflikt w Burundi. Zachód ostrzega przed drugą „Rwandą”*, 14.12.2015 r., dostępny w internecie: wiadomosci.wp.pl [dostęp 18.12.2019 r.].

- Źródło: Aleksandra Parzyszek, *Wojciech Tochman: kat, który ślizgał się na krwi ofiar, nie ma powrotu do świata żywych*, dostępny w internecie: wiadomosci.onet.pl [dostęp 18.12.2019 r.].
- Źródło: *Szczyt w Nairobi: Kryzys humanitarny w Demokratycznej Republice Konga wymaga niezwłocznego podjęcia działań*, tłum. Gabriela Cichowicz, 8.11.2008 r., dostępny w internecie: amnesty.org.pl [dostęp 18.12.2019 r.].
- Źródło: Katarzyna Mierzejewska, (...) *Czym się różnią „Tutsi karaluchy” od „Arabów pasożytów”*, 16.08.2017 r., dostępny w internecie: wyborcza.pl [dostęp 16.07.2020 r.].
- Źródło: Diana Wolańska, *Rwanda – od konfliktu etnicznego do ludobójstwa*, dostępny w internecie: cejsh.icm.edu.pl [dostęp 16.07.2020 r.].
- Źródło: *Ludobójstwo w Rwandzie*, 5.04.2013 r., dostępny w internecie: unic.un.org.pl [dostęp 16.07.2020 r.].
- Źródło: *Misja Obserwacyjna Organizacji Narodów Zjednoczonych w Demokratycznej Republice Konga*, 2013 r., dostępny w internecie: unic.un.org.pl [dostęp 16.07.2020 r.].
- Źródło: *Operacja Organizacji Narodów Zjednoczonych w Kongu*, 2013 r., dostępny w internecie: unic.un.org.pl [dostęp 16.07.2020 r.].
- Źródło: oprac. własne.
- Źródło: (...), dostępny w internecie: uchodzczy.info [dostęp 16.07.2020 r.].

Konflikty międzynarodowe i etniczne na obszarze Afryki – Rwanda, Burundi, Kongo

Ludzkie czaszki wyeksponowane w Centrum Pamięci Ludobójstwa Nyamata, Rwanda
Źródło: Inisheer, licencja: CC BY-SA 3.0.

Konflikty w regionie Wielkich Jezior Afrykańskich tylko w ciągu ostatnich 13 lat pochłonęły co najmniej pięć milionów ofiar. Kolejne kilka milionów zmarło wskutek głodu i epidemii. Czyni to ten stosunkowo niewielki obszar jednym z najbardziej niestabilnych i zdewastowanych przez wojny miejsc na świecie.

Spośród wszystkich konfliktów najbardziej znany jest konflikt w Rwandzie, angażujący najwięcej państw, najdłuższy w Demokratycznej Republice Kongo, a najbardziej nieznanym pozostaje wojna domowa w niewielkim Burundi. Jednak ogrom ludzkiej tragedii nie zwrócił uwagi organizacji międzynarodowych ani potężnych mocarstw na tamtejsze problemy.

Twoje cele

- Wyjaśnisz przyczyny wybuchu konfliktów zbrojnych w regionie Wielkich Jezior Afrykańskich.

- Przeanalizujesz konsekwencje konfliktów etnicznych i ludobójstwa dla dalszego funkcjonowania państw w Afryce.
- Przedstawisz przebieg konfliktów etnicznych i wojen domowych w Burundi, Rwandzie i Demokratycznej Republice Konga.

Dla zainteresowanych

Rozstrzygnięcie konfliktów z użyciem siły

Konflikty międzynarodowe i etniczne na obszarze Afryki - Sudan

Konflikty międzynarodowe i etniczne na obszarze Afryki - Sudan

Przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie

Inicjatywy na rzecz pokoju, demokracji i praw człowieka

Przeczytaj

Kraj: Burundi

Wartość: 0

Kraj: Rwanda

Wartość: 0

Kraj: Demokratyczna Republika Konga

Wartość: 0

Mapa Afryki i zaznaczone na niej państwa: Demokratyczna Republika Konga, Burundi i Rwanda

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Rwanda – największa porażka ONZ

Strony konfliktu

- Hutu – rząd Juvénala Habyarimany wspierany przez siły Francji oraz [Zairu](#);
- Tutsi – rebelianci Rwandyjskiego Frontu Patriotycznego (RFP).

Przyczyny i przebieg konfliktu

Niewyobrażalna masakra, jakiej w 1994 r. plemię [Hutu](#) dokonało na ludności [Tutsi](#), nie była nagłym, niespodziewanym aktem, lecz przerażającym wybuchem nienawiści, na który się zanosilo przynajmniej od kilku dziesięcioleci. Po I wojnie światowej Belgowie, do których należała wówczas Rwanda, na podstawie pseudonaukowych badań dowodzili wyższość Tutsi nad Hutu, np. z powodu większych czaszek. Gdy jednak Tutsi zaczęli domagać się praw politycznych, wywołało to opór Belgów i postanowili oni poprzeć spokojniejszych Hutu.

Naciskani przez ONZ Belgowie mieli w jak najkrótszym czasie przeprowadzić wybory i przygotować kolonię do niepodległości. Rwanda 1 lipca 1962 r. oficjalnie stała się niepodległą, a nowa władza (wywodząca się z Hutu) dyskryminowała mniejszość Tutsi,

marginalizując ich wpływ na życie polityczne i społeczne w państwie. Tutsi mieszkający w Ugandzie i Zairze w odwecie za prześladowania dokonywali zbrojnych ataków na wioski Hutu leżące po rwanadyjskiej stronie granicy. W 1973 r. doszło do zamachu stanu. Rządy Juvénala Habyarimany w początkowym okresie cieszyły się poparciem szerokich grup społecznych. Jednak od lat 80. powrócono do rasistowskiej retoryki i haseł „rozwiązania” problemu Tutsi, którzy szukali schronienia w państwach ościennych – Burundi i Ugandzie. Kryzys gospodarczy, brak żywności i klęski żywiołowe tylko dodatkowo wzmagają napięcie. Na początku lat 90. wojna tliła się na pograniczu. Porozumienie pokojowe podpisano 4 sierpnia 1993 r. Na mocy tego dokumentu Tutsi mieli być dopuszczeni do rządów, do kraju mieli powrócić uchodźcy oraz miała zostać skierowana misja stabilizacyjna ONZ (UNAMIR) pod dowództwem Kanadyjczyka gen. Roméo Dallaire.

Wnętrze katolickiego kościoła w Ntarama. 15 kwietnia 1994 r. zamordowano w nim 5 tys. ludzi.
Źródło: Scott Chacon, licencja: CC BY 2.0.

Wszystko zmieniło się w nocy z 6 na 7 kwietnia 1994 r., gdy zestrzelono samolot, którym lecieli prezydenci Rwandy (Juvénal Habyarimana) i Burundi (Cyprien Ntaryamira), którzy dążyli do ustabilizowania sytuacji. Przypuszcza się, że samolot został zestrzelony przez najbardziej radykalne ugrupowania Hutu, którym prezydent stał na drodze do unicestwienia Tutsi. Doszło do zamieszek podżeganych również przez media. Pomimo raportów wysyłanych do ONZ o pogarszającej się sytuacji i rzezi

na tle etnicznym, ONZ nie wyrażała zgody na powiększenie misji. Zarówno ONZ, jak i francuski prezydent François Mitterand obawiali się Tutsi z Rwandyjskim Frontem Patriotycznym (RPF). Dlatego wygodniejszym rozwiązaniem było dla nich pozostanie ślepych na tragedię, jaka rozgrywała się w Rwandzie. Wobec trwającego tam piekła żołnierze sił pokojowych ONZ byli bezradni.

Wystawa w centrum pamięci w Kigali, stolicy Rwandy, przedstawiająca zdjęcia ofiar ludobójstwa

Źródło: Adam Jones, Ph.D., licencja: CC BY-SA 3.0.

sprawców ludobójstwa.

Masakra dokonana przez Hutu w 1994 r. była pieczołowicie zaplanowaną akcją. Kwestię eksterminacji Tutsi omawiano nawet w parlamencie. Tylko przez dwa pierwsze tygodnie zamordowano niemal połowę wszystkich zabitych wówczas Tutsi – około 500 tys. osób. W ciągu kilku miesięcy zostało zgwałconych w Rwandzie około 350–500 tys. kobiet i dziewczynek. Wówczas Tutsi przeszli do kontrofensywy, a Hutu, obawiając się z ich strony krwawej zemsty, rozpoczęli ucieczkę z kraju. W ciągu kilku dni pół miliona ludzi opuściło Rwandę, koczując w prowizorycznych obozach w [Zairze \(Kongo\)](#). Z całego świata ruszyła fala pomocy humanitarnej dla niedawnych

Zastanów się, jakie znasz inne miejsca pamięci poświęcone ofiarom ludobójstwa, do jakiego doszło w ostatnim stuleciu.

Skutki

Mordowanie ludności cywilnej trwało do 4 lipca 1994 r., tj. do czasu przejęcia kontroli militarnej przez Rwandyjski Front Patriotyczny nad całym terytorium kraju, a 18

sierpnia 1994 r. podpisano zawieszenie broni. Liczba ofiar jest trudna do oszacowania: zamordowanych zostało od 800 tys. do 1 mln ludzi, czyli około 2/3 populacji Tutsi. Pół miliona Tutsi udało się zbiec z kraju przed śmiercią. Z kolei około 3 mln Hutu w obawie przed zemstą ze strony Tutsi uciekło do Zairu, Burundi i Tanzanii. Po wojnie ONZ powołała **Międzynarodowy Trybunał Karny dla Rwandy**. Do dziś mieszkańcy tego regionu uczą się żyć w pojednaniu obok swoich ówczesnych oprawców. Obozy dla uchodźców zostały zlikwidowane w 1996 r.

Konflikt w Rwandzie stał się tematem dla wielu dzieł kultury. Czy potrafisz jakieś wskazać?

Burundi – konflikt w cieniu Rwandy

Przyczyny

Konflikt w Burundi również zrodził się z rywalizacji i nienawiści między zamieszkującymi je plemionami. Gęsto zaludnione państewka, jak Rwanda czy Burundi, były zbyt małe, by utrzymać na jałowych ziemiach rozrastające się stada krów. To właśnie konflikt o ziemię stał się jednym z pierwszych czynników, które rozpały międzyplemienną nienawiść. Dodatkowo po I wojnie światowej rządzący w Burundi Belgowie, inaczej niż w Rwandzie, pomogli tu dojść do władzy Tutsi, którzy byli lepiej zorganizowani i bardziej probelgijscy niż Hutu.

Przebieg

Konflikt wybuchł z całą siłą po odzyskaniu niepodległości. W pierwszych wolnych wyborach w 1961 r. zwyciężyła niepodległościowa i ponadplemienna partia Unia na rzecz Postępu Narodowego (UPRONA). Jednak zaledwie dwa tygodnie po objęciu urzędu jej lider Louis Rwagasore został zamordowany. Jego śmierć pozbawiła Burundi charyzmatycznego przywódcy i rozbiła kruchą etniczną jedność, a UPRONA podzieliła się na frakcje Hutu i Tutsi. Po latach niepodzielnych rządów Tutsi, na przełomie lat 80. i 90. XX w. zainicjowany został proces demokratyzacji, co doprowadziło do objęcia władzy w państwie przez Melchiora Ndadaye (Hutu). Zdominowana przez Tutsi armia nie pogodziła się jednak z utratą władzy i w październiku 1993 r. podjęła próbę

zamachu stanu, podczas której zabito prezydenta i kilku jego najbliższych współpracowników. Śmierć prezydenta Ndadaye oznaczała wybuch wojny domowej.

Melchior Ndadaye przemawiający po wygranych wyborach w 1993 r.

Źródło: RTNB (Burundi National Radio and Television), licencja: CC BY 3.0.

Rozwścieczeni śmiercią swego przywódcy Hutu rozpoczęli pogrom Tutsi, w którym śmierć poniosły tysiące ludzi. W odwecie zabito tysiące Hutu, także w tych rejonach, gdzie nie doszło do masakry Tutsi. W wielu miejscach lokalne samorządy powołały siły samoobrony – cywilom, głównie Tutsi, wydawano broń palną. Do walki zmuszano nawet dzieci, a obie strony wykazały się w tej walce potwornym okrucieństwem. Burundyjska armia rozpoczęła bezwzględne akcje pacyfikacyjne. Przeprowadzono operację przemieszczania ludności, która miała na celu pozbawić partyzantkę Hutu jej zaplecza. Wysiedlając ludność, wojsko paliło jej domy, plądrowało dobytek i niszczyło pola uprawne. W sierpniu 1996 r. siedem afrykańskich państw nałożyło na Burundi sankcje ekonomiczne, które mocno osłabiły podupadłą gospodarkę i doprowadziły do znacznego wzrostu cen żywności. Skłoniło to władze do ustępstw. W październiku 1996 r. przywrócono pracę parlamentu i zalegalizowano działalność partii politycznych. W czerwcu 1998 r. doprowadzono do przyjęcia nowej konstytucji i zawarcia porozumienia z opozycją.

Skutki

Wojnę domową w Burundi zakończyło podpisanie porozumień pokojowych w Aruszy (2000) i Dar es Salaam (2003), dzięki którym możliwe stało się zawieszenie broni i przeprowadzenie demokratycznych wyborów w lipcu 2005 r. Ostatnie rebelianckie ugrupowanie złożyło jednak broń dopiero w kwietniu 2009 r.

Demokratyczna Republika Konga – afrykańska wojna światowa

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Przyczyny

- Kryzys w regionie Wielkich Jezior Afrykańskich: wojny w sąsiednich państwach – Rwandzie i Burundi, w wyniku którego do kraju przybyły prawie 2 mln uchodźców Hutu;
- wzrost niezadowolenia z autorytarnej władzy Mobutu Sese Seko i jego następcy – prezydenta Josepha Kabili;
- tarcia między różnymi grupami etnicznymi zamieszkującymi Demokratyczną Republikę Konga;
- zaangażowanie sąsiednich krajów, wynikające m.in. z zapotrzebowania na kongijskie surowce naturalne.

Amerykańskie wojska dowożą wodę do obozu dla rwandyjskich uchodźców w Camp Kimbumba w Zairze w 1994 r.

Źródło: domena publiczna.

Przebieg

Wschodni region Demokratycznej Republiki Konga od ponad dwóch dekad jest miejscem powszechnej przemocy i łamania praw człowieka. W 1996 r. wojsko wraz z milicją Hutu rozpoczęły czystki wśród plemienia Tutsi. W sierpniu tego samego roku rebelianci wzniesili na wschodzie kraju powstanie przeciwko rządowi i utworzyli kongijski ruch na rzecz demokracji. Poparcia udzieliły im inne kraje afrykańskie (m.in. Burundi i Rwanda). Rząd DRK otrzymał natomiast wsparcie od Angoli, Zimbabwe, Czadu i Namibii. Zaangażowanie obcych wojsk spowodowało brak sukcesów ze strony rebeliantów, co wpłynęło na wewnętrzne podziały wśród Tutsi.

Bardzo ważnym krokiem w kierunku pokoju było porozumienie w Lusace podpisane w 1999 r. Choć zostało ono szybko złamane, część zwaśnionych stron nawiązywała do niego w dalszych działaniach na rzecz pokoju i stabilizacji w kraju. ONZ wysłała tam kontyngent składający się z ponad 2 tys. żołnierzy, którzy mieli monitorować jego przestrzeganie.

Po śmierci Laurenta-Désiré Kabila, który został postrzelony w 2001 r., głową państwa został jego syn – Joseph Kabila. Nowy prezydent prowadził aktywne działania dyplomatyczne, które mogłyby doprowadzić do osiągnięcia pokoju. W 2002 r. podpisano porozumienie w Pretorii (RPA), które zakładało wycofanie żołnierzy [Rwandyjskich](#) z Demokratyczną Republiką Konga oraz rozbrojenie Hutu, którzy dokonali ludobójstwa w Rwandzie w 1994 r. Został utworzony tymczasowy rząd, w którym zasiedli przedstawiciele obu stron konfliktu. W 2005 r. uchwalono nową konstytucję, którą społeczeństwo zaakceptowało w referendum.

Skutki

Od 1998 do 2008 r. w walkach i pogromach w Demokratycznej Republice Konga śmierć poniosło 5 mln osób. To jeden z konfliktów afrykańskich, w których walczy rekordowa liczba żołnierzy-dzieci (ponad 100 tys.). Około 3,4 mln ludzi zostało zmuszonych do opuszczenia swoich domów, a setki tysięcy uciekło poza granice kraju. Obecnie

sytuacja wciąż jest niestabilna, a miliony ludzi mieszkają w obozach dla uchodźców w sąsiednich krajach.

Słownik

Demokratyczna Republika Konga

drugie co do wielkości państwo w Afryce; dawna kolonia belgijska, która uzyskała niepodległość w 1960 r.; w latach 1971–1997 nosiło nazwę Zair dla odróżnienia go od sąsiadującej Republiki Konga (Kongo, Kongo-Brazzaville); występuje również jako Kongo-Léopoldville, a obecnie, po zmianie nazwy stolicy, jako Kongo-Kinszasa

Hutu

rolnicze plemię, które przybyło na tereny dzisiejszej Rwandy i Burundi około X w.

Rwandyjski Front Patriotyczny (RFP)

utworzony jako organizacja militarna w 1987 r. przez diasporę uchodźców Tutsi w Ugandzie; stał się dominującą siłą polityczną Rwandy w lipcu 1994 r.

Tutsi

plemię pasterskie przybyłe na tereny Rwandy i Burundi około XVII w., które podporządkowało sobie zamieszkujące tam plemię Hutu na zasadach feudalnych; wszystko, co członkom Tutsi było potrzebne do życia, wytwarzali za nich rolnicy Hutu; w zamian wojownicy Tutsi zapewniali im ochronę

Audiobook

Polecenie 1

Zapoznaj się z audiobookiem i wykonaj ćwiczenia.

Jak narysować śmierć?

Cytat za: Wojciech Tochman, *Dzisiaj narysujemy śmierć*, Wołowiec 2011, s. 9–10.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Zapoznaj się ze źródłem i wykonaj polecenie.

” Szczyt w Nairobi: Kryzys humanitarny w Demokratycznej Republice Konga wymaga niezwłocznego podjęcia działań

Amnesty International zwraca się do przywódców państw uczestniczących w konferencji w Nairobi oraz do Rady Bezpieczeństwa ONZ z prośbą o:

- jak najszybsze wzmocnienie misji MONUC w prowincji Kivu Północne, (...) by zapewnić ochronę działań humanitarnych oraz by utrzymać embargo na sprzedaż broni do DRC zgodnie z mandatem MONUC;
- wezwanie wszystkich stron konfliktu do umożliwienia organizacjom humanitarnym sprawnego niesienia pomocy uchodźcom (...). Wewnątrz prowincji muszą powstać bezpieczne korytarze, którymi transportowana będzie pomoc humanitarna;
- naciskanie na strony wojujące, w szczególności na Narodowy Kongres Ochrony Ludu, by w wyniku konfliktu nie ginęła ludność cywilna;
- skłonienie władz Konga i Rwandy do przestrzegania zobowiązań podjętych w listopadzie 2007 roku w Nairobi, przede wszystkim do zakończenia prowadzenia negatywnej propagandy skierowanej przeciwko sobie, oraz do zaprzestania wspomagania zbrojnych grup rebeliantów;
- zapewnienie, że zaprowadzenie sprawiedliwości i ukrócenie bezkarności będą kluczowymi kwestiami w procesie niesienia

trwałego pokoju w regionie Wielkich Jezior Afrykańskich.

Źródło: *Szczyt w Nairobi: Kryzys humanitarny w Demokratycznej Republice Konga wymaga niezwłocznego podjęcia działań*, tłum. Gabriela Cichowicz, 8.11.2008 r., dostępny w internecie: amnesty.org.pl [dostęp 18.12.2019 r.].

postulat nr 1

postulat nr 2

postulat nr 3

postulat nr 4

postulat nr 5

Ćwiczenie 3

Przeczytaj tekst i wykonaj polecenie.

” Aleksandra Parzyszek

Wojciech Tochman: kat, który ślizgał się na krwi ofiar, nie ma powrotu do świata żywych

Wojciech Tochman: Rwanda wciąż się rozlicza. Oficjalnie rozpoczął się proces pojednania, inspirowany przez władzę. W przestrzeni publicznej nie ma już podziału na Hutu i Tutsi. Te słowa są zakazane. Używa się określenia „Rwandyjczycy”. Słowo „Tutsi” pojawia się tylko w kwietniu, w trakcie uroczystości upamiętniających kolejną rocznicę ludobójstwa. Mówi się wtedy o „ludobójstwie na Tutsi”. Nie podkreśla się, kto go dokonał, bo – zgadzam się – nie można twierdzić, że wszyscy Hutu byli mordercami. To byłoby krzywdzące i niemądre uogólnienie. Można natomiast powiedzieć, że wszyscy Tutsi w Rwandzie mieli zostać zabici. I możemy mówić, że zbrodni dokonano w imieniu wszystkich Hutu.

Źródło: Aleksandra Parzyszek, *Wojciech Tochman: kat, który ślizgał się na krwi ofiar, nie ma powrotu do świata żywych*, dostępny w internecie: wiadomosci.onet.pl [dostęp 18.12.2019 r.].

Wskaż, jakie skutki dla narodu może mieć tak dotkliwa rana, jaką jest ludobójstwo.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj polecenie.

” Tomasz Bednarzak

Zaostrza się konflikt w Burundi. Zachód ostrzega przed drugą „Rwandą”

„Trzeba ich zetrzeć w pył, trzeba ich wytępić – ci ludzie nadają się tylko do umierania. Daję wam ten rozkaz, idźcie!” – w ten sposób do swoich zwolenników zwrócił się niedawno [2015 r.] przewodniczący senatu Reverien Ndikuriyo. Słowa te żywo przypominają dehumanizującą mowę nienawiści, która poprzedziła hekatombę w Rwandzie (...). Społeczność międzynarodowa, a zwłaszcza Zachód, reaguje w alarmistycznym tonie, bo nie chce powtórzyć tragicznego błędu z 1994 r., gdy nie zapobiegł w porę rzezi rwandyjskich Tutsi. Widzi, że Burundi jest lustrzanym odbiciem Rwandy, doszukuje się więc takich samych analogii. Szkopuł jednak jest taki, że tym razem linie konfliktu nie przebiegają według podziałów etnicznych, ale politycznych. (...) Opozycja, która ma wpływy w armii i resortach siłowych, stara się stworzyć wrażenie, że istnieje groźba masowego ludobójstwa na tle etnicznym. Miałoby to sprowokować międzynarodową interwencję zbrojną, która obaliłaby znienawidzonego Nkurunzizę (...). Sytuacja na szczytach władzy i w wojsku jest diametralnie inna. Po zakończonej w 2005 r. wojnie domowej udało się stworzyć parytet w siłach zbrojnych, które teraz złożone są równo po połowie z Hutu i Tutsi. Również w obu izbach parlamentu nastąpił prawie równy podział.

Źródło: Tomasz Bednarzak, *Zaostrza się konflikt w Burundi. Zachód ostrzega przed drugą „Rwandą”*, 14.12.2015 r., dostępny w internecie: wiadomosci.wp.pl [dostęp 18.12.2019 r.].

Zdecyduj, które czynniki występowały w roku 1994, a które w 2015.

	1994	2015
rzędy i armia Burundi pod wpływem Hutu	☐	☐
wojna domowa panująca w Rwandzie	☐	☐
niedemokratyczne rządy w Burundi	☐	☐

Ćwiczenie 5

Zapoznaj się z tekstami źródłowymi i wykonaj polecenie.

Źródło I

” Katarzyna Mierzejewska

(...) Czym się różnią „Tutsi karaluchy” od „Arabów pasożytów”

Rwandyjskie Radio Television Libre des Mille Collins (RTL), czyli Radio i Telewizja Tysiąca Wzgórz Wolności, rozpoczęło nadawanie w lipcu 1993 r. i było ściśle powiązane z reżimem prezydenta Juvénala Habyarimany. (...) W audycjach RTL Tutsi byli przedstawiani jako istoty pozbawione ludzkich cech – podstępne, złe, niebezpieczne. Przyjęło się określać ich mianem „inyenzi”, czyli „karaluchów”. Mieli być jednocześnie niebezpieczni, więc likwidacja była niezbędna, a zarazem żałośna, przez co zabijanie Tutsi było czynem nie tylko usprawiedliwionym, ale też moralnie uzasadnionym. (...) Powtarzane przez radio frazesy padały na podatny grunt i zaczęły się zakorzeniać w umysłach Hutu.

Źródło: Katarzyna Mierzejewska, (...) *Czym się różnią „Tutsi karaluchy” od „Arabów pasożytów”*, 16.08.2017 r., dostępny w internecie: wyborcza.pl [dostęp 16.07.2020 r.].

Źródło II

” (...)

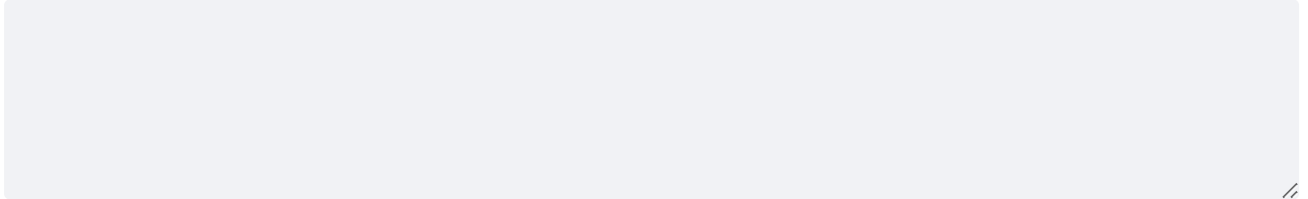
Brian Muller i Joshua Smith przeprowadzili szeroko zakrojone badania, z których wynika, że wśród grup amerykańskich imigrantów napiętnowanych nienawistnym językiem o wiele częściej dochodziło do samobójstw niż w przypadku hejtującej większości. Jednym z wielu polskich przykładów jest z kolei propaganda antysemitcka rozpętana przez władze PRL w odpowiedzi na protesty studentów w marcu

1968 r. Atmosfera szykan i rękoczynów, w której musieli żyć przez następne miesiące członkowie społeczności żydowskiej w Polsce, doprowadziła do ich masowej ucieczki z naszego kraju.

Źródło: (...), dostępny w internecie: uchodzczy.info [dostęp 16.07.2020 r.].

Porównaj przyczyny, które doprowadziły do wydarzeń przedstawionych w tekstach. Nazwij tę, która występuje w obu przykładach.

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się z tekstem oraz mapą i wykonaj polecenie.

Źródło I

Konflikt z lat 90. pomiędzy Hutu i Tutsi doprowadził do masowego ludobójstwa oraz do powszechnej ucieczki z kraju. Dla zbadania tej sytuacji powołano nawet specjalny Międzynarodowy Trybunał w Hadze.

Źródło: opracowanie własne.

Źródło II

Kraj: 6

Wartość: 100

Kraj: 5

Wartość: 100

Kraj: 4

Wartość: 100

Kraj: 3

Wartość: 100

Kraj: 2

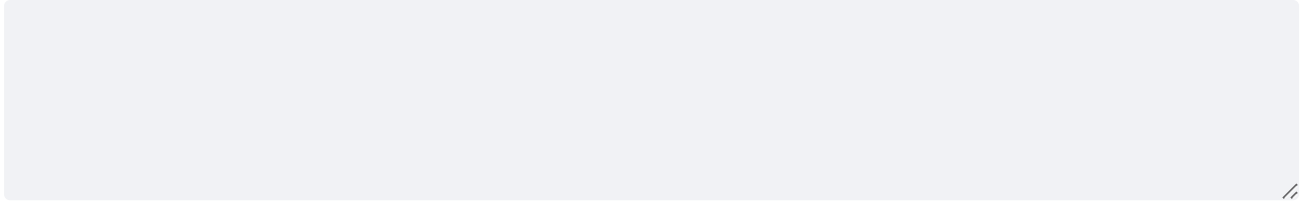
Wartość: 100

Kraj: 1

Wartość: 100

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Podaj nazwę państwa, które było miejscem opisanego konfliktu, oraz numer, którym oznaczono je na mapie.

//

Zapoznaj się z tekstami źródłowymi i wykonaj polecenie.

Źródło I

” Diana Wolańska

Rwanda – od konfliktu etnicznego do ludobójstwa

Nikt nie wyciągnął ręki, aby pomóc Tutsim. Świat także odwrócił wzrok, choć doskonale zdawał sobie sprawę z sytuacji w Rwandzie. W styczniu 1994 r. kanadyjski generał Roméo Dallaire złożył raport Kofiemu Annanowi, który wówczas odpowiadał w Organizacji Narodów Zjednoczonych za misje pokojowe, że bojówki Hutu przygotowują się do ataków. W Rwandzie stacjonowało wtedy ponad 2 tys. żołnierzy ONZ, których liczba wystarczałaby, aby zapobiec masakrze. Dallaire musiał jednak czekać na oficjalne pozwolenie ONZ na interwencję. Niestety, tego pozwolenia nie otrzymał, a wręcz zabroniono mu interweniować, a kiedy wybuchły rzezie, zamiast przysłać posiłki, Organizacja Narodów Zjednoczonych wycofała niemal cały kontyngent.

Źródło: Diana Wolańska, *Rwanda – od konfliktu etnicznego do ludobójstwa*, dostępny w internecie: cejsh.icm.edu.pl [dostęp 16.07.2020 r.].

Źródło II

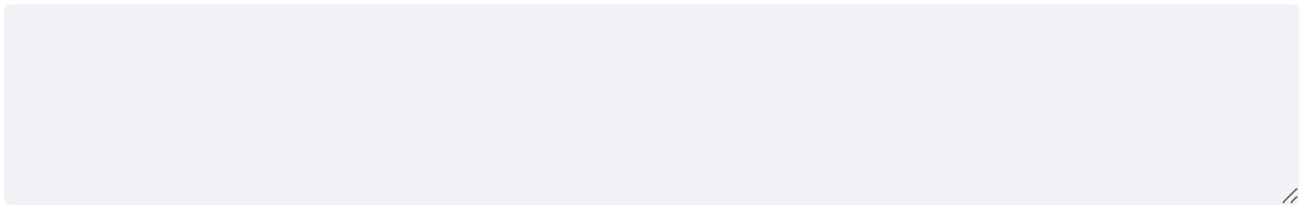
” ***Ludobójstwo w Rwandzie***

W 1994 r. na oczach społeczności międzynarodowej doszło do masakry ponad 800 000 Rwandyjczyków, w większości z grupy etnicznej Tutsi. Rzeź, która trwała 100 dni, została dokonana przez milicję Hutu i siły rządowe. Mordowanie zaczęło się następnego dnia po zestrzeleniu samolotu, na pokładzie którego znajdowali się prezydenci Rwandy i Burundi, tuż przed lądowaniem w stolicy

Rwandy Kigali. (...) Katastrofa stała się iskrą zapalną i dała początek wojnie. Wycofujące się siły rządowe dołączyły do milicji Hutu i razem podżęgały cywilów do zabijania Tutsi. (...) Mały kontyngent pokojowy wysłany przez ONZ do monitorowania układu pokojowego nie był upoważniony do prowadzenia działań interwencyjnych. Zlekceważono ostrzeżenie o planowanym ludobójstwie.

Źródło: *Ludobójstwo w Rwandzie*, 5.04.2013 r., dostępny w internecie: unic.un.org.pl [dostęp 16.07.2020 r.].

Porównaj relacje dotyczące reakcji międzynarodowej na wydarzenia w Rwandzie w latach 90.

Zapoznaj się z tekstami źródłowymi i wykonaj polecenie.

Źródło I

” Operacja Organizacji Narodów Zjednoczonych w Kongu

ONUC

Mandat misji obejmował:

- zapewnienie wycofania sił belgijskich z Republiki Konga (późniejszy Zair, obecnie Demokratyczna Republika Konga);
- wspomaganie miejscowego rządu w utrzymaniu porządku i bezpieczeństwa;
- zapewnienie pomocy technicznej.

Źródło: *Operacja Organizacji Narodów Zjednoczonych w Kongu*, 2013 r., dostępny w internecie: unic.un.org.pl [dostęp 16.07.2020 r.].

Źródło II

” *Misja Obserwacyjna Organizacji Narodów Zjednoczonych w Demokratycznej Republice Konga*

MONUC

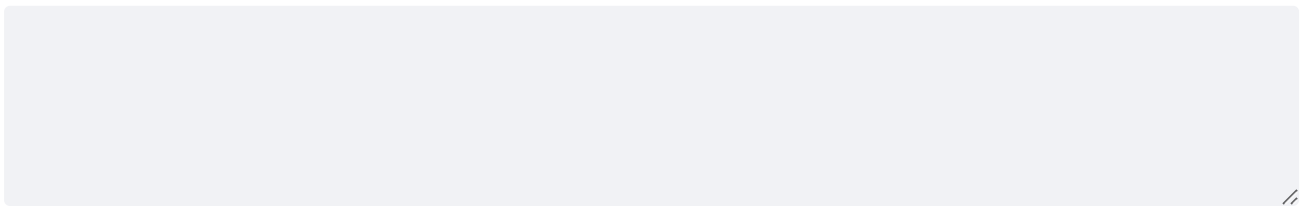
Mandat MONUC obejmował:

- nadzorowanie przestrzegania porozumienia o zawieszeniu broni ustanowienie i utrzymanie stałego kontaktu z centrami dowodzenia wszystkich sił zbrojnych (...);
- prowadzenie rozmów ze stronami konfliktu w celu wypuszczenia jeńców wojennych;
- wspieranie pomocy humanitarnej;
- nadzorowanie przestrzegania praw człowieka;
- prowadzenie działań mających na celu eliminację min i materiałów wybuchowych.

Źródło: *Misja Obserwacyjna Organizacji Narodów Zjednoczonych w Demokratycznej Republice Konga*, 2013 r., dostępny w internecie: unic.un.org.pl [dostęp 16.07.2020 r.].

Podaj skrót nazwy misji ONZ dotyczącej konfliktu w Demokratycznej Republice Konga w latach 90.

Dla nauczyciela

Autor: Paulina Wierzińska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Konflikty międzynarodowe i etniczne na obszarze Afryki – Rwanda, Burundi, Kongo

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

XIII. Ład międzynarodowy. Uczeń:

13) przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI wieku na obszarze Afryki i Bliskiego Wschodu; lokalizuje je i wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia przyczyny wybuchu konfliktów zbrojnych w regionie Wielkich Jezior Afrykańskich;
- analizuje konsekwencje konfliktów etnicznych i ludobójstwa dla dalszego funkcjonowania państw w Afryce;
- przedstawia przebieg konfliktów etnicznych i wojen domowych w Burundi, Rwandzie i Demokratycznej Republice Kongo.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- odwrócona klasa;
- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;

- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie zapoznają się z treściami w sekcji „Przeczytaj”.

Faza wstępna:

1. Uczniowie słuchają fragmentu książki „Dzisiaj narysujemy śmierć”.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel inicjuje dyskusję na temat tego, jaką rolę w konflikcie odegrały inne państwa. Prosi o uzasadnienie, dlaczego ludobójstwo w Rwandzie jest klęską ONZ.
2. Uczniowie przygotowują listę czynników, które mogły wpłynąć na zaostrzenie stosunków między Hutu i Tutsi. Szukają analogii do innych konfliktów międzynarodowych i etnicznych. Próbuje odpowiedzieć na pytanie o to, czy są uniwersalne przyczyny, które mogą spowodować wybuch takiego konfliktu.
3. Uczniowie wykonują ćwiczenia zamieszczone pod multimediami.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie dyskutują na temat tego, w jaki sposób organizacje międzynarodowe mogą próbować zapobiegać podobnym konfliktom w przyszłości.

Praca domowa:

1. Przygotuj notatkę na temat innych przykładów ludobójstwa w XX w.

Materiały pomocnicze:

- *Słownik myśli społeczno-politycznej*, praca zbiorowa, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2007.
- J. Bryła, Z. Czachór, W. Malendowski, *Leksykon współczesnych międzynarodowych stosunków politycznych*, Wrocław 2016.
- A. Antoszewski, R. Herbut, *Leksykon politologii*, Wrocław 2002.
- W. Tochman, *Dzisiaj narysujemy śmierć*, Wołowiec 2011.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Fragment książki Wojciecha Tochmana może być zachętą do tego, by zapoznać się z całym dziełem.